

ZÁKLADNÍ IDENTIFIKACE

ID	ULK-UL003
Název/motiv mozaiky	Pocta dělnosti severních Čech
Autor	návrh Miroslav Houra, realizace Ústředí uměleckých řemesel
Datace	1985
Místo	budova Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových – Územní pracoviště Ústí nad Labem, Mírové náměstí 3129/36, Ústí nad Labem – město
GPS souřadnice	50°39'36.708"N, 14°2'20.067"E
Rozměry mozaiky, umístění	výška cca 30 m Mozaika je instalována na schodišťovém sloupu budovy.
Výška umístění mozaiky nad zemí	1 m
Mozaika je směřována na (SS)	sever, východ, jih
Popis okolí, statika budovy	Mozaika se nachází v městské zástavbě v centru města. Budova nevykazuje známky poškození.
Poznámky	Jedná se o jednu z největších mozaik na světě, její rozloha je 450 m ² .

HUMANITNÍ PRŮZKUM MOZAIKY

Budova Krajského národního výboru v Ústí nad Labem byla vystavěna podle plánů architekta Rudolfa Bergera. Na její uměleckou výbavu byla pochopitelně soustředěna velká pozornost. Bylo zde využito hned několik výtvarných prvků – ve vstupní hale skleněná plastika Pták od Jaroslavy Brychtové a Stanislava Libenského, řada gobelínů a obrazů od severočeských výtvarníků, mezi kterými je zastoupen i malíř Miroslav Houra. Ten zasáhl zcela zásadním způsobem také do vnější podoby budovy, protože navrhl monumentální cca 25 m vysokou mozaiku, kryjící polosloup předložený u západního průčelí směrem do Pivovarské ulice a členící více než 100 m dlouhou fasádu.

Kompozici nazvanou *Pocta dělnosti severních Čech* autor vytvářel šest let. Realizovala ji mozaikářská dílna Ústředí uměleckých řemesel pod vedením Františka Tesaře. Dle jeho vzpomínek se rok tavily smalty a další dva roky se celá scéna připravovala a osazovala v týmu dvanácti lidí. Hourovy kartony zhotovované ve velikosti 1:1 v pronajatých prostorách kostela sv. Vojtěcha, jsou dnes uloženy ve sbírkách ústeckého muzea. Mozaika byla podle nich vyrobena po částech v ateliéru, rozřezána a kladena od shora od korunní římsy budovy. Tento nezvyklý postup byl zvolen kvůli tlaku materiálu, který by svou tíhou mohl způsobit zborcení kompozice. Obrovská narativní scéna pokrývá celý polosloup odshora dolů. Je komponovaná na zakřivených plochách a má omezenou barevnou škálu kombinující světlé pozadí s (pro Houru

typickými) širokými tmavými liniemi vymezujícími obrysy sošných figur. Ačkoliv pozadí i barva kontur působí jednoduše, bylo zde využito hned několik barevných odstínů, které vytváří výsledný efekt díla. Kompozice je v deseti pásech umístěných nad sebou zaplněna množstvím stojících a jednajících postav, které jsou multiplikovány a vytváří specifický pohyb. Tematicky sahá od mytologických počátků s příchodem Čechů na Říp a Přemyslem Oráčem, přes husitské bouře nebo dělníky z továren po zobrazení těžebního stroje v hnědouhelných dolech, sklářů s foukacími píšťalami až po nejvýše položené motivy slunce zářícího na zástup dětí s mírovými holubicemi.

Mozaika je zajímavá nejen svou velikostí, ale také svými osudy. Dle archivních pramenů chtěl původně Hora využít na fasádě úplně jiné téma – „*rotujícího lkara*“, umělecké komisi se však zdálo málo angažované. Vymyslel tedy výjev konvenující více s ideologickým záměrem ve veřejném prostoru – historii Severočeského kraje spojenou s prací a dějinami zdejšího dělnictva. Dílo se však stále jevílo být málo politické, takže do něj byla zapojena textová část s úvodní větou Ústavy socialistického státu z roku 1960: „veškerá moc patří do rukou pracujícího lidu.“ Dle vzpomínek mistra mozaikáře bylo do kompozice vloženo jako samostatný prvek a nevázano se na okolní kompozici. V dobovém tisku je tento fakt vyzdvížen: „text ústavy se stává dominantním středem předsazeným před ilustrace.“ I z tohoto důvodu mohlo být pole později relativně jednoduše odstraněno. V roce 1997 Okresní úřad v Ústí nad Labem požádal Miroslava Houru, aby část kompozice nahradil jiným prvkem. Plochu o velikosti 4 m² nakonec vyplnil motiv domku, který ve spolupráci s autorem realizoval tvůrce původní mozaiky František Tesař.

CHARAKTERIZACE PROSTŘEDÍ A SAMOTNÉ MOZAIKY

Působení okolního prostředí, míra zakrytí mozaiky, biologické poškození

- patrná přítomnost pavučin

Mozaika je v celé své ploše vystavena působení okolního prostředí. Byla zaznamenána přítomnost pavučin.

Ztráty materiálu v ploše

- nebyly zaznamenány, avšak pod mozaikou byly nalezeny skleněné kostky; mohlo by se jednat o materiál z opravy mozaiky z roku 1997, kdy byla část mozaiky nahrazena

Použitý materiál - kostky a pojiva

Mozaika je sestavena ze štípaných skleněných kostek o přibližné velikosti 5 cm x 3 cm. Použití sklo je zakalené, ojediněle se vyskytují bubliny. Na povrchu některých kostek je patrné lehké znečištění prachem a pavučinami. Ve spodní části mozaiky jsou drobné grafity. Povrch červených kostek vykazuje známky iridiscence. Zastoupeny jsou kostky se zlacením. Pojivo mezi kostkami je šedé až šedohnědé, s viditelnými zrnky písku.

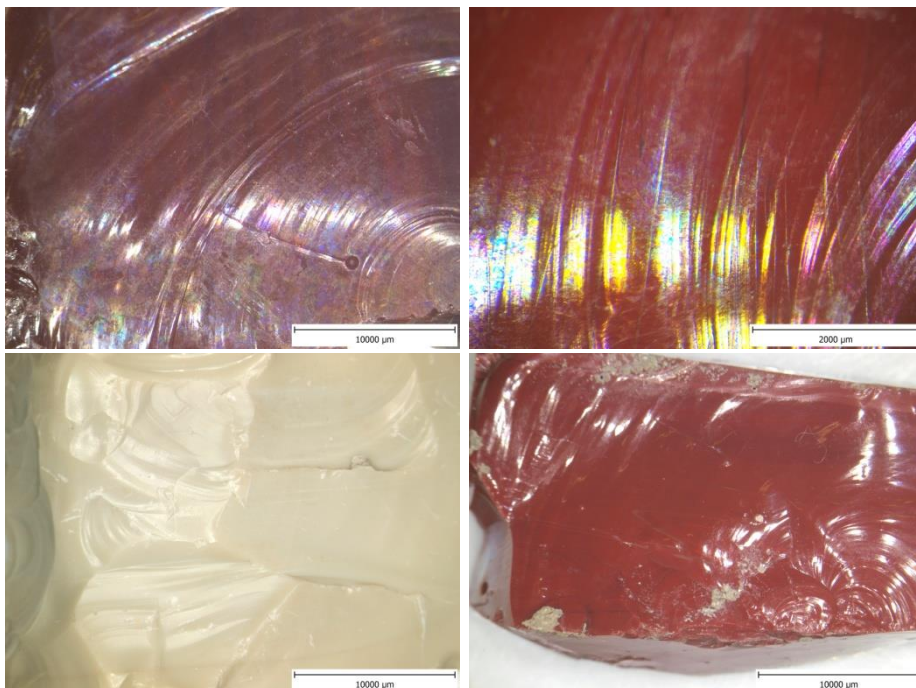
- vandalismus – graffiti nápis ve spodní části mozaiky

ANALYTICKÝ PRŮZKUM

Optická mikroskopie

- projevy iridiscence na červených kostkách

- povrch skleněných kostek

Zkouška chemické odolnosti
RTG – fluorescenční analýza

POZNÁMKY

Přílohy Literatura

- Pavel Hejduk, Monument, *Výtvarná kultura*, 1986, č. 6, s. 62-65. (mj. snímky z vytváření kartonů)
- Antonín Langhamer, Minulost a přítomnost skleněné mozaiky v Čechách, *Sklář a keramik*, roč. 53, 2003, č. 4-5, s. 72-78.
- Veronika Synková, *Užití umění v architektuře města Ústí nad Labem v letech 1945-1989*, diplomová práce, FF UJEP Ústí nad Labem, 2006, tab. XXXIII, s. 75-76.
- Václav Houfek, Vzpomínky na Miroslava Houru, *Příspěvky k ústecké vlastivědě*, 2013, č. 8, s. 45-47.
- Martin Krsek, Rozhovor s mozaikářem Františkem Tesařem, *Příspěvky k ústecké vlastivědě*, 2013, č. 8, s. 48-51.